

Čuang-é Kapitola 6
 Učení těch,
 kteří byli velcí,
 avšak už nežijí
 Zi Si (veliký
 obětní služebník),
 Zi Yu (veliký vozataj),
 Zi Li (veliký oráč)
 a Zi Lai
 (veliký posel)
 se všichni sešli, aby
 si popovídali, říkajíc:
 „Kdo dokáže uvažovat
 o tom, co neexistuje,
 jako o své hlavě,
 o životě jako své páteři
 a smrti jako své zadnici?
 Kdokoliv ví,
 že život a smrt,
 přežívání a hynutí,
 jsou částmi jednoho celku,
 toho bych měl
 rád za přítele.“
 Ti čtyři se
 jeden na druhého podívali
 a zasmáli se.
 Ve svých srdcích
 jeden s druhým pociťovali
 hlubokou
 důvěrnou známost,
 a věděli,
 že mezi sebou
 utvořili hluboké přátelství.
 O nějakou dobu později
 Zi Yu onemocněl.
 Zi Si se šel podívat,
 jak se mu vede.
 „Jak pozoruhodné!
 Tato věc,
 do které jsem byl proměněn,
 která se stala tak
 neohebnou a strnulou!“
 Jeho záda se
 pokrčila a shrbila,
 jeho pět životně důležitých
 orgánů bylo vysunuto ven,
 jeho brada byla skryta
 v jeho pupku,
 jeho ramena byla výše,
 než temeno jeho hlavy,

a jeho prsty byly
 zkřivené jako háky,
 které ukazovaly k nebi.
 Přestože se zdálo,
 že jeho životní energie
 je úplně vyčerpána,
 jeho srdce bylo čisté
 a nezdálo se, že by si dělal
 starosti.
 Dovlekl se ke zdi,
 podíval se na svůj obraz
 ve vodě a pravil:
 „Uf! Podívej se na tu věc,
 do které jsem byl proměněn,
 a jak neohebná a strnulá je.“
 Zi Si se zeptal:
 „Protiví se ti to?“
 „K čemu je protivění si
 toho, co bylo vzato, nebo
 toho, co mi bylo dáno!
 Za předpokladu, že by se
 má levá paže postupně
 proměnila ve slepici –
 mohl bych jí pak užívat,
 aby mi řekla, kdy je čas spát.
 Za předpokladu, že by se
 má zadnice postupně
 proměnila v kolo
 a můj duch v koně –
 pak bych na něm mohl jezdit.
 Jakou bych pak měl
 potřebu, jakýchkoliv jiných
 prostředků přepravy!
 Navíc,
 cokoliv je obdrženo,
 přichází ve správný čas.
 Čemukoliv, co bylo ztraceno,
 je třeba se přizpůsobit.
 Klidně přijímat
 a zůstat ve shodě,
 pak se nemůže vplížit
 ani smutek ani radost.
 To je, čemu se říká
 být osvobozen z pout,
 a pro ty, kdo nemohou
 nalézt vysvobození,
 tu vždy bude něco,
 aby je svazovalo.
 Mimoto, živoucí věci
 nemohou zvítězit nad tím,

co působí Příroda
 od počátku věků.
 Jaký bych mohl nalézt
 důvod k protivění!“
 O něco později
 onemocněl Zi Lai,
 na pokraji smrti hekal
 a lapal po dechu.
 Jeho žena a děti
 byli okolo něj shromážděni
 a vzlykali.
 Zi Li se šel podívat,
 jak se mu vede
 a řekl jim:
 „Hanba vám!
 Běžte od něj!
 Neprojevujte smutek -
 jen prochází změnami.“
 Pak se opřel
 o futro dveří
 a řekl svému příteli:
 „Jak pozoruhodné!
 Ty změny, které zažíváš!
 Čím se staneš nyní
 – v co se proměníš?
 Budou z tebe
 krysí játra?
 Bude z tebe
 hmyzí paže?“
 Zi Lai odpověděl:
 „Když otec a matka
 zplodí dítě,
 východ, západ, jih a sever
 se spojí v bodě,
 který udává osud,
 jež musí následovat.
 Když se ty
 četné energie
 v člověku sbíhají,
 je jimi veden,
 jako by to byli
 jeho otec a matka.
 Přivedly mě
 na pokraj smrti
 a pokud se tomu budu snažit
 bránit, pak jsem pošetilý.
 Jak bláznivé je pohlížet
 na toto, jako by byl
 spáchán nějaký zločin!
 Velký chomáč země

(svět) je naložen
 mojí fyzickou podobou,
 namáhá se, aby mě udržel
 naživu, kolébá mě ve stáří
 a poskytuje místo pro
 spočinutí mého těla,
 až zemřu. Proto,
 to, co je dobré
 v udržování mě při životě,
 bude také dobré
 v poskytování místa
 pro moji smrt.
 Pokud by znamenitý kovář
 koval nějaké železo
 a železo by vyskočilo
 a řeklo mu:
 „Rozhodně se ze mě
 musí stát Mo Ye
 (slavný Čínský
 dvojbratý meč)“,
 kovář by si pomyslel,
 že ten kus železa
 je v nepořádku.
 Pokud bych se kdy pokusil
 jít proti tvaru,
 který má podoba nabyla
 a řekl bych: „Učiň mě
 živým a zdravým člověkem,
 ničím jiným, než živým
 a zdravým člověkem“, pak
 by si Matka příroda
 pomyslela, že jsem
 v nepořádku. Pokud je
 vesmír jako jedna obří pec
 a matka Příroda je jako
 mistr kovář,
 kde je pak místo,
 kam bychom neměli jít?
 Stejně tak přirozeně, jako
 upadáme do zdravého
 spánku, tak přirozeně
 se i náhle budíme.“
 Zi Sang Hu (Veliký
 chovatel bourců na hedvábí),
 Meng Zi Fan
 (Starší veliký žoldák)
 a Zi Quin Zhang
 (Veliký výrobce louten)
 byli tři přátelé,
 kteří spolu

dobře vycházeli.
 Jeden z nich řekl:
 „Kdo se může spojit
 s druhými, zatímco
 se s nimi nespojuje;
 jednat s druhými, zatímco
 s druhými nejedná?
 Kdo může vystoupit
 na nebesa,
 cestovat po mlze,
 rozdmýchávat věci
 bez konce v dohledu,
 po celou dobu
 zapomínat na život,
 aniž se vyčerpá?
 Ti tři se podívali
 jeden na druhého
 a propukli v smích.
 Ve svých srdcích
 jeden s druhým pociťovali
 hlubokou důvěrnou známost,
 a věděli,
 že mezi sebou
 utvořili hluboké přátelství.
 Nedlouho poté,
 co Zi Sang Hu zemřel.
 Když ještě nebyl pohřben,
 Kong Zi (Konfucius)
 se o tom doslechl
 a poslal Zi Gongu,
 (Konfuciovův žák)
 aby se šel podívat,
 co se děje.
 Jeden z přátel
 skládal nápěv,
 zatímco druhý
 hrál hudbu.
 Společně zpívali:
 „Ó, Sang Hu přijel!
 Ó, Sang Hu přijel!
 A již se vrátil
 do svého původního bytí,
 zatímco my stále sloužíme
 jako lidé!“
 Zi Gong přispěchal
 do místnosti a zeptal se:
 „Jak jenom můžete
 vy dva zpívat
 nad mrtvým tělem –
 je takové chování patřičné?“

Ti dva přátelé se na sebe
 podívali a zasmáli se,
 pak řekli:
 „Jak by ten muž mohl vědět,
 co je patřičné chování?“
 Zi Gong se vrátil,
 aby vypověděl Kong Zimu,
 co se stalo:
 „Co je to za lidi?
 Nedokáží ani ovládat
 své chování
 a nemají žádnou úctu
 k fyzickému tělu svého
 přítele. Sedí hned vedle
 mrtvého těla, zpívají
 bez jakékoliv známky
 přízpusobení
 svého chování situaci,
 zcela neřádně.
 Co je to za lidi?“
 Kong Zi řekl: „Oba
 se potulují mimo
 stanovené hranice,
 zatímco já se toulám
 uvnitř omezení,
 vytvořených společností.
 Ti vně a uvnitř
 se spolu nemísí,
 a bylo ode mě hloupé,
 poslat tě tam,
 abys je utěšil.
 Jediné hranice,
 kterých se ti dva drží,
 jsou ty, které nad lidmi
 ustanovila příroda,
 a oni se potulují
 vprostřed jedinečné
 esence vesmíru.
 Na život pohlížejí
 jako na nevýznamné
 připojení, které tu visí
 jako bradavice a na smrt
 hledí jako na konečné
 odstranění vředového růstu.
 Jsou takoví,
 jak by mohli mít
 nějakou představu
 o životě a smrti, nebo
 o minulosti a budoucnosti!
 Prospívají si

ze zvláštní anatomie
svých těl,
spoléhají na harmonii
své schránky,
zapomínají na své
vnitřní orgány,
nevěnují příliš pozornosti
svým uším a očím,
a opakovaně zažívají
konce a počátky,
aniž by měli potuchy,
co se děje.
Tím způsobem,
kráčí tam a zpět
skrže prach a špínu,
zatímco jí nejsou
ovlivněni – volní
a nespoutaní, aniž by konali
tak, jako by měli co získat.
Jak by mohli být
ustaraní a znepokojení
ohledně pravidel a nařízení
společnosti, nebo být
ustaraní z toho, že jsou
pozorováni a posloucháni
všemi ostatními!“
Zi Gong řekl:
„Pokud je tomu tak, Mistře,
proč se opíráš
o hranice?“
„Jsem obětní beránek
nebes.
To je něco, o co bych se
s tebou mohl podělit.“
Zi Gong odpověděl:
„Pak bych ocenil slyšet víc
ohledně hranic.“
Kong Zi řekl:
„Ryby byly spolu
ustanoveny do vod.
Lidé byli společně
ustanoveni do Daa.
Ti, kdo jsou ustanoveni
společně do vod,
pronikají k hloubkám
jezera
a nacházejí výživu.
Ti, kdo jsou ustanoveni
společně do Daa,
neposluhují ostatním

a jejich životy jsou snažší.
Proto se říká:
„Ryby zapomínají
jedna na druhou, když
jsou v řekách a pramenech.
Lidé zapomínají
jeden na druhého,
když jsou na cestě Daa.“
Zi Gong řekl:
„Mohu se zeptat na toho
nekonformního?“
„Co se nekonformního
týká, druhým připadá
zvláštní, ale je
naladěn na nebesa.
Proto se říká:
„K tomu, kdo má
málo společného s Přírodou,
budou lidé vzhlížet.
Ten, ke komu
lidé vzhlížejí,
má málo společného
s Přírodou.“
Yan Hui se zeptal
Zhong Niho (Konfucius):
„Když zemřela
Meng Sun Caiova matka,
plakal, aniž prolil slzu,
necítil smutek
ve středu svého srdce,
a truchlil
aniž nařikal.
Ačkoliv neučinil ani jednu
z těch třech věcí,
přece je považován
za nejlepšího truchlícího
státu Lu.
Jak může někdo,
kdo je zjevně tak
povrchní ve svém nitru,
přesto získávat pocty?
Udivuje mne to.“
Zhong Ni řekl:
„Pan Meng Sun
dosáhnul vrcholu!
Pokročil za hranici
pouhých vědomostí.
Jsouc bez rozpaků nad tím,
co bylo vzato,
to ukazuje

že je poklidný.
Pan Meng Sun se
příliš nezamýšlí nad životem,
ani se příliš nezamýšlí
nad smrtí.
Příliš se nestará
o to, co se stalo
v minulosti, ani o to,
co se stane
v budoucnosti.
Zdá se, že se přizpůsobuje
všemu, co se
okolo něj děje.
Čekáním na události,
aby přišly samy od sebe,
aniž se snaží
je pochopit, se na ně
již přizpůbil!
Navíc, když se nakonec
změní omezení,
jak se může vnímání
neměnit zároveň s nimi?
Pokud omezení zůstanou
stejná, znamená to,
že vnímání se
přestane měnit?
Možná jsme ty a já
zvláštní tím,
že sníme a ještě
jsme se neprobudili?
Ten muž (Meng Sun)
byl překvapen
proměnou tvaru
(smrtí jeho matky),
ale jeho srdce tím
neutrěpelo újmu.
Přebývá tam,
kde každý okamžik
je jako nový úsvit
a smrtí není
emocionálně zasažen.
Pan Meng Sun
je jedinečně probuzen.
Když pláče lidé, také pláče.
To proto, že se dokáže
vzít do jejich situace.
Navíc, dokáže vytvářet
spojení za hranicí
toho, co mohu slyšet
vlastníma ušima.

Jak bych tedy o sobě
skutečně mohl vědět
prostým posloucháním
slov, která říkám.
Mohl bys snít, že jsi
ptákem a vystoupat
nahoru k nebi,
nebo že jsi ryba
a ponořit se na dno
hlubokého jezera.
Nemůžeme říci,
zda jsou slova, která
užíváme založena na
bdělém stavu, či zda
pochází ze snu.
„Snažit se udělat
situaci příjemnější
není tak dobré
jako hlasitý smích.
Předstíraný smích
není tak dobrý jako ten,
který propukne přirozeně.
Buď spokojený
s takovým propukáním
a vzdej se snahy
je změnit –
jedině pak může člověk
vstoupit do bezmezné
jednoty Přírody.“
Yi Er Zi
(Pan Stopa Vousu)
šel navštívit Xu Youeho
(legendární poustevník).
Xu You řekl: „Jak tě
Yao obohatil?“
Yi Er Zi odpověděl:
„Yao mi řekl:
„Musíš se klanět
s dobrou vůlí
a spravedlivostí,
přítom hovořit jasně
o správném a špatném.“
Xu You řekl: „Proč
jsi potom jel celou cestu
až sem?
Když tě veliký Yao
již potřásl ideami
o dobromyslnosti
a spravedlivosti
a zbrzdil tě ideami

o správném a špatném,
jak budeš schopen cestovat
mnoha směry,
houpat se volně
s bezstarostnou odevzdaností,
rotující po cestě,
která je neustále v pohybu?“
Yi Er Zi odpověděl:
„Možná máš pravdu,
ale přesto bych rád tu cestu
vyzkoušel tak, že jí budu
kráčet po boku.“
Xu You řekl: „To není
ani zdaleka možné.
Slepý člověk nemůže
skutečně ocenit požitky
z vidění krásných věcí
a nevidaných barev.
Ten, kdo má
zhoršený zrak,
nedokáže poznat
ani rozdíl mezi
zelenou a žlutou
výšivkou na šatech.“
Yi Er Zi řekl:
„Wu Zhuang ztratila všechno
vnímání své krásy.
Ju Liang ztratil všechno
vnímání své síly.
Huang Di opustil všechno
vnímání svých vědomostí.
Všichni se nakonec
zušlechtili
zachycováním toho,
co bylo posláno.
Jak mohu vědět,
zda neprijde nějaká velká
síla a nezbaví mě
mého potřásnění
a nenahradí, co zakrnělo,
činíc mě schopným jet
spolu s tebou a následovat tě
jako svého učitele?“
Xu You řekl: „Hmm!
Ale pak to nemůžeš vědět
nikdy.
Obecně ti nastíním,
co bych ti řekl:
„Můj učitel! Můj učitel!
Dával všemu živému,

ne proto, že je to
spravedlivé.
Podporoval jasnost
skrze všechny generace,
ale ne proto,
že je to dobromyslné.
Nabýval z počátku času,
ale ne proto,
že je to obdivuhodné.
Umožnil vesmíru,
aby obsahoval všechny
tvary, které byly vysekány
a vyřezány, ale ne proto,
že je to zvláštní schopnost.
Odtud začni svoji pouť.“
Yan Hu řekl:
„Dosáhnul jsem nové roviny
ve svém zušlechťování.“
Zhong Ni (Konfucius)
se zeptal:
„Co tím myslíš?“
„Zapomněl jsem
na dobromyslnost
a spravedlivost.“
„To je skvělé, stále však
ještě nejsi u konce.“
Jiného dne
se znovu setkali
a Hui řekl:
„Dosáhnul jsem nové roviny
ve svém zušlechťování.“
„Co tím myslíš?“
„Zcela jsem zapomněl
na rituály a oslavy“
„To je skvělé, stále však
ještě nejsi u konce.“
Dalšího dne
se znovu setkali
a Hui řekl:
„Dosáhnul jsem nové roviny
ve svém zušlechťování.“
„Co tím myslíš?“
„Sedím v zapomnětlivosti.“
Když to Zhong Ni slyšel,
ožil a zeptal se:
„Co míníš sezením
v zapomnětlivosti?“
Yan Hui odpověděl:
„Zdá se, jakoby mé kosti
poklesávaly, jako větve

přetížené ovocem.
Má inteligence
a šikovnost
byly zastíněny
temnotou.
Všechny vědomosti
se vypařily stejně jako
jakékoli uvědomění si
vlastního tvaru. Cítím se být
v objetí veliké otevřenosti.
To míním sezením
v zapomnětlivosti.“
Zhong Ni řekl: „Jsa
objat takovým způsobem,
nedával bys
ničemu přednost.
Měnic se tím způsobem,
potom by ses měnil snadno.
A výsledkem je, že jsi se
stal téměř mudrcem!
Prosím tě, abys mi dovolil
být tvým žákem
a následovat tě.“
Yi Yu (veliký vozataj)
a Zi Sang (veliký chovatel
bourců pro hedvábí)
byli přátelé.
Když po deset dní
nepřetržitě lilo,
Zi Yu řekl,
„Zi Sang mohl onemocnět!“
Tak zabalil
nějaké jídlo a šel
nakrmit svého přítele.
Když dorazil
k Zi Sangovým dveřím,
uslyšel něco, co znělo
jako cosi mezi
písni a nářkem.
Hlas doprovázený
bubnem a loutnou zpíval:
„Otče? Matko?
Nebesa! Lidstvo!“
Zvuky byly
úplně promíchané a zdálo se,
že nedávají smysl,
jakoby slova byla
tak uspěchaná,
že části chyběly.
Zi Yu vešel do domu

a řekl: „Právě jsem slyšel
slova ke tvé písni.
Co se snažíš říci?“
„Jenom jsem uvažoval,
co mě uvedlo do tak
extrémního stavu,
ale nemohu na to přijít.
Chtěli by můj otec
a matka, abych skončil
tak chudý?
Nebesa jsou nestranná
ohledně toho, co chrání.
Země je nestranná ohledně
toho, co podporuje.
Proč by nebesa
a země učinila chudým
zrovna mě?
Stále se ptám, co je to,
co se mi děje, ale nemohu
nalézt odpověď.
Pokud se může stát,
že člověk dosáhne tak
extrémního stavu,
musí to být osudem.“